

Hubert Krejčí

Student a volavka

(Divadelní etuda podle čínské pohádky)

OSOBY

Slepec, poutník

Vesničan

Flétnista (houslista)

Hráč na bicí

TEMPO

Adagio

REKVIZITY

Slepecká hůl a zavazadlo; deštník pro Vesničana

(Úder do kovu. – Vstoupí Vesničan)

VESNIČAN

Začíná pršet. Právě jsem zahlédl na cestě nějakého poutníka, jak míří zrovna sem. Měl by tu být každou chvíli. – Vidíte, už je tady. Je to slepec, který chodí od vesnice k vesnici, od jednoho tržiště k druhému a vypravuje příběhy. – Prosím – tady je místo, kde neprší! Tady můžete vyčkat, až skončí ta přeháňka; vyprávíte-li zajímavý příběh, jsou tady shromáždění lidé.

(Vesničan usedne stranou)

(Úder do kovu: Slepec zaujme pózu. Soustředění = do středu hrudi. – Úder: rozejde se. Současně začne hudba, která doprovází celou chůzi. – Dlouhá cesta: pomalá chůze, vždy o půl chodidla

vpřed. – Když Slepec dojde na hrací místo, současně s posledním došlápnutím úder do kovu. – Slepec klekne na levé koleno, odloží zavazadlo vlevo od čtverce, na němž bude sedět v japonském posedu na patách. Vstane)

SLEPEC

V jedné staré čínské básni se říká:

„Po jarním dešti
ztěžkl každý květ.
Vrby a topoly zas
se zazelenaly.
Listy, co opadaly,
sluha ještě nezametl:
leč horský mnich, můj host,
ten je pořád na loži.“

(Wang Wej)

Takový jarní déšť se zrovna spustil, a
já tady před ním hledám úkryt.

*(Sedne si a odloží hůl vpravo; na
dosednutí úder)*

Na tomto místě vyslechněte prosím
poutníkův příběh.

(Hudba – asi tři tóny do ztracena)

Jakýsi chudý student,
vzdělaný a zběhlý
ve skládání veršů,
znalý kresby tuší,
každý večer přicházel
za přítelem hospodským,
který mu vždy dával

misku čaje
a co zbylo od jídla.

Student pak v koutě
pročítal staré texty,
psal nebo kreslil.

Jednoho dne
jako obvykle
vstoupil, ale
aniž si sedl,
rozetřel tuš a štětcem
několika tahy
na stěnu nakreslil
volavku.

„Pane hospodský,
dnes odcházím pryč.
Za vaši laskavost:
stačí, abyste
tříkrát zatleskal –
volavka slétne na zem
a zatančí vašim hostům.
Ale jen jednou denně,
jen jednou denně
smí volavka tančit.“

Pak tříkrát tlesknul,
volavka protáhla křídla,
zobákem si upravila
rozčechrané peří,
sestoupila na zem
a začala tančit
podivuhodný tanec.

Hostům se zdálo,
že je to snad pták
z nadpozemských výšin.

(Krátce flétna. Gesto vzpomínky)

Když byl konec tanci,
vzlétla a zase
stála nepohnutě na stěně.
Student se rozloučil a odešel.

(Úder)

Od té doby se
dveře netrhly;
kdekdo chtěl vidět
tanec volavky:

(Lehký úder)

malí velcí
tlustí hubení
staří mladí
zdraví nemocní
chromí nechromí
živí mrtví
všichni chudí,

(Lehký úder)

a kromě nich
do této hospody
jednou zavítal
bohatý člověk:

Volavka dotančila;
ten člověk žádal,
ať tančí ještě jednou.

„Není to možné,
tohle opravdu není možné.“

„Chci, aby tančila
ještě jednou,“ – položil
na stůl kousek zlata.

„Veškerá žádost je zdrojem utrpení;
ale vlny k ní spějí jak do oceánu.“

(Liou Čchang-čching)

Hostinský třikrát zatleskal.

(Několik tichých úderů = volavka)

Volavka se pohnula,
pomalu, smutně,
se svěšenou hlavou
sestupovala na zem.

(Hned hudba. Slepec vstane, za doprovodu hudby trhavým pohybem třikrát mávne rukama jako křídly – potřetí ztuhne s křídly dole. Hudba naráz přestane. Malá pauza. Změna gesta)

V tu chvíli
se otevřely dveře –
beze slova se díval
student na volavku.

(Sedne si)

Přiložil k ústům flétnu
a začal hrát.

Volavka
mu pomalu vykročila vstříc.

(Flétna nebo housle = 2/4 takt)

Nikdo z přítomných se nehýbal.

Student vyšel z hospody,
krácel přes vesnici –
hrál jakousi
tesknou melodii,

(Přidá se zvuk dřev = 3/4 takt)

několik kroků za ním
šla smutně volavka.
Na konci vesnice
student i volavka
zmizeli.

(Hudba naráz utne)

Od té doby
už je nespátl nikdo

(Nádech)

Za nějaký čas
se té hospodě
lidé začali vyhýbat.
Hospodský se zadlužil a jisté
mu zbylo jen místo vedle řeky,
kde líhají žebráci.

(Úder do kovu)

Z minulých životů se teď chyby
projevily;

(Úder)

květ rozkvetl, tma
se uložila v jeho očích.

(Úder)

(Řeč staccato:)

V poutnickém plášti
vydal se na cesty,
se slepeckou holí,
vyprávěje příběh
o studentovi
a kouzelné volavce
tuší nakreslené
na stěnu hospody.

(Konec staccata)

(Vezme hůl a zavazadlo, vstane. Hudba)

Z kraje do kraje
vypráví příběhy,
také studenta a volavky.

(Odstoupí dva kroky. Konec hudby)

Skončil jarní déšť,
v oděvu poutníka
se nevidoucí
dá zase na cestu.

*(Na sedm šlápnutí se otočí o 180°. Úder
= Slepec vykročí a pomalu odchází. Na
vykročení hudba obdobná začátku hry.
Dlouhá cesta, hudba. – Úder, konec
chůze, hudba ještě doznívá)*

(Vesničan vstane a přejde k divákům)

VESNIČAN (improvizace)

To byl ale dnes zajímavý příběh, že
ano?

(Odejde)

(1. 6. 1980)

Poznámky:

Dramatizace podle pohádky Student a volavka, in: Dana a Milada Šťovíčkovy, *Čínské lidové pohádky*. Praha, 1962. Adekvátnější překlad čínského originálu by byl Student a jeřáb. Pták jeřáb byl symbolem věčnosti a nesmrtelnosti.

Za spolupráci na závěru autor děkuje Mistru Šigejama Šimemu (rok 2000).

Černobílá reprodukce na obalu je detail ze svitku *Dvorní dámy s květinami ve vlasech*, připisovaného Čou Fangovi (dynastie Tchang, konec 8. století). Přejato z knihy: Maurizio Scarpari, *Starověká Čína: Čínská civilizace od počátků k dynastii Tchang*, Dobřejovice: Rebo Productions CZ, 2000.

Případné inscenování této hříčky ohlaste na divadelní agenturu DILIA, Krátkého 1, 190 03 Praha 9.